Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Eustratiou diakonou ... dialogos hoti ou dei tas theias kai hieras eikonas latreut?k?s proskunein ...

https://hdl.handle.net/1874/322584

Εὐστρατίου διακόνου τῆς τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ
χρηματίσαντος πρώην τῶν ῥητόρων μαΐστωρος· διάλογος· ὅτι μαΐστωρ
οὐ δεῖ τὰς θείας καὶ ἱερὰς εἰκόνας λατρευτικῶς προσ- Νικαίας
κυνεῖν, ὥς τινες ἔφασιν· ἀλλὰ σχετικῶς· καθὼς ἄνω- μητροπολίτης
θεν παρὰ τῶν πρώην ἡ ἁγία τοῦ θεοῦ ἐκκλησία παρέλαβεν:

Ἡ λατρεία μόνῃ σοὶ ἁρμόττει καθ' αὑτό, τῷ θεῷ ὄντι· μόνῳ θεῷ
τῷ ὄντι ἀλλ' οὐ θέσει· ἡ λατρεία ἄρα μόνῃ ἁρμόττει τῇ ἁγίᾳ
τριάδι· ὅτι δὲ μόνῃ καθ' αὑτὸ τῷ θεῷ ὄντι ἡ λατρεία προσ-
φέρεσθαι ὀφείλεται, καὶ ὁ γραπτὸς νόμος ἐδίδαξεν
ὅτι κύριος παραδίδωσι· μηδενὶ τῶν λατρεύειν καὶ κτι-
σμάτων ἢ πάντων προσφέρειν ἢ διδάσκοντας· ἀλλὰ τῷ ἐν-
μόρφῳ θεῷ· τῷ ἐν πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι προσκυνουμένῳ·
Ταύτην τὴν ὁμολογίαν ὡς ἀσφαλοῦς ἐχόμενοι πείσματος,
ὁρμώμεθα καὶ ὕβρει τοῦ ὑβριστοῦ· παραιτούμεθα· ὃς οὐδ' ἀρ-
χεῖ παρ' ὧν πρὸς αὐτὴν ἀναπείθησθαι εἰ μὴ ὅσου τὸν Χρι-
στιανισμὸν τεύξασθαι· ἐγχειρίζομεν τὴν γνώμην· καὶ πολυθεΐαν
τιθέμενοι· ἢ θεοποιοῦμεν τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα τὸ
ὅλον ἀναφανεῖν· τὸ πρόσλημμα· ἡμῖν ταυτὸν καθ' ὑπό-
στασιν τῷ θεῷ λόγῳ· διάφορον δὲ κατὰ φύσιν τοῦ τῆς οὐσίας
τοῦ προσλήμματος μὲν τοῦ ὀρθοδόξου ἀπο... παραι-
τητέον ὁμοίως καὶ διὰ σύγχυσιν παραχωρῆσαι·
ὁ θεὸς λόγος ταυτὸς τῇ οὐσίᾳ τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι· τὸ πρόσ-
λημμα, ὅ ἐστι ταυτὸν τῇ οὐσίᾳ τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι·
τὸ πρόσλημμα ἄρα, ὅ ἐστι ταυτὸν τῷ θεῷ λόγῳ
τῇ οὐσίᾳ· ἵνα δὲ μὴ καὶ διὰ μερικῶν δοκοίην ἀποσιω-
πᾶν μέλλειν τὸ συναγόμενον, προσθετέον· ὅτι ἐν δυσί· τὸ μὲν

τριμὴ ταυτόν· τὸ δὲ οὐ ταὐτὸν τῷ αὐτῷ τούτῳ, ταῦτα
δ' ἀλλήλοις οὐ ταὐτὰ κατ' ἐκεῖνο· καθὸ τὸ μή, ταὐτὸν ἐκείνῳ·
τὸ δὲ διαφέρειν· εἰ δὲ οὐ ταὐτά, ἕτερα· ἕτερα ἄρα
τῇ οὐσίᾳ ὁ θεὸς λόγος καὶ τὸ πρόσλημμα· εἰ δὲ τοῦτο, οὐ
συναριθμούμενον τῇ ἀξίᾳ αὐτῆς διὰ τὸ πρόσλημμα κατ' αὐτὴν
ἑαυτοῦ θεότητα· μόνη δὲ τῇ θείᾳ ἀξίᾳ τελείᾳ δι' ὅλου κεκλήρωται ἡ λα-
τρεία καθ' αὑτό· τὸ ἄρα πρόσλημμα οὐκ ἔστι λατρευτὸν
καθ' αὑτό· ἀλλ' εἴπερ ἄρα διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λόγου ὑπόστασιν·
ἣ τῇ μιᾷ ἡνωμένη ἀσυγχύτως· καὶ καθ' ὑπόστασιν ἀδιαιρέτως·
τι τὸ πρόσλημμα κτιστόν· οὐδὲν δὲ κτιστὸν λατρευτὸν
καθ' αὑτό· τὸ πρόσλημμα ἄρα, οὐκ ἔστι λατρευτὸν
καθ' αὑτό· ὁ πατὴρ, λατρευτὸς ὡς θεός· ὁ υἱός, λα-
τρευτὸς ὡς θεός· τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, λατρευτὸν ὡς θεός·
καὶ ταῦτα μόνα μετὰ τὸ ὁμοφυὲς ὡς τοῖς χριστιανοῖς
ὡς εἷς θεὸς λατρεύεται· ὑποστατικοῖς μὲν ἰδιώμασι δια-
φέροντα ἡνωμένα δέ, οὐσίᾳ ταὐτότητι· ἡ τριὰς δὲ
σώζεται· καὶ τὸ τριττόν, σώζει τῇ· ὡς τοῦ σώζοντος περι-
λήμματος καὶ τοῦ σωζομένου, ἐπὶ περιττοῦ τριάδα καὶ τριὸς,
προσαρμόζουσι· καὶ διὰ τοῦτο μονὰς ἀπ' ἀρχῆς
εἰς δυάδα κινηθεῖσα, μέχρι τριάδος ἔστη· ὁ μέγας ἐν θεο-
λόγοις γρηγόριος· ὡς τοῦ μὲν ὑβρουμοῦ κατ' αὐτὴν
ὑβρίζου ὀρθῶς κινηθέντος ἔννοιαν· καὶ τὸ σῶμα ἐν
τέλειον πρῶτον μὲν γὰρ ἀριθμόν, τῶν σωμάτων τελείων προσ-
μόσας ἀσώματον θεόν· καὶ πάντη διάστατον τὸ τριχῆ διαστα-
τόν, ὡς μὲν μνήμης φέροντος ὑπερτελείου θεοῦ· καὶ τὰ πάντα
ταῦ ὄντος ἀρχηγικῶς· ἡμῶν ὑπερκείμενος ἐν τελειότητι
... εἶδος τῶν μονῶν τῶν ἐκεῖ περιώντων, σώζονται περι-

ἀρχὴν καὶ ἀόρατον· αὐτὸς δὲ ὑποῦ δὴ ὁ ἀόρατος ὤν·
οὕτως ἦν καὶ τὸ πρῶτον εἶδος καὶ τέλειον τῶν αἰσθη-
τῶν, ἐν τρισὶν ἀπαρτιζόμενον· τήν τε ὕλην πρῶ-
τος ὁ λόγον καὶ ἀόρατον ὤν, καὶ πᾶσι μετεχόμενον τοῖς
αἰσθητοῖς τε καὶ φυσικοῖς· ὥστε τὰ τέλεια πάντα τα σ-
πεῖν· ἐν πᾶσιν, οὐκ ἄτοπον· καὶ τῇ φύσει ἓν μὲν ἐστὶ ὁ πατήρ,
ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα· τῷ γὰρ ἀριθμῷ τρία λεγόμενα, τοῖς
προσώποις πληθύνονται· ταῖς ὑποστάσεσι καὶ ἰδιό-
τησι διαφέρονται· ἕν τε ὁμοούσιοι ὄντες· πᾶν τὸ λατρευ-
τόν, θεός ἐστι τῇ ἑαυτοῦ φύσει· πᾶν ὅ τι ἑαυτοῦ φύσει θεός,
ἀδιάστατόν τε καὶ ἀσχημάτιστον· πᾶν ἄρα λατρευτόν,
ἀδιάστατόν τε καὶ ἀσχημάτιστον· εἰ δὲ τοῦτο, πᾶν τὸ εἰ-
κονιστόν, διαστατὸν καὶ σχηματιστόν· ἐστὶ μὲν ἐν δευτέρῳ
σχήματι συλλογίσασθαι οὕτως· πᾶν καθ' αὐτὸ λατρευ-
τόν, ἀδιάστατον· οὐ δὴ εἰκονιστόν, ἀδιάστατον· οὐ δὴ
ἄρα εἰκονιστόν, καθ' αὐτὸ λατρευτόν· καὶ αὖθις· πᾶν
τὸ καθ' αὐτὸ λατρευτόν, ἀσχημάτιστον· οὐ δὴ εἰκονιστόν,
ἀσχημάτιστον· οὐ δὴ ἄρα εἰκονιστὸν καθ' αὐτὸ λατρευτόν·
καὶ αὖθις· πᾶν καθ' αὐτὸ λατρευτόν, ἀσχημάτιστον· οὐ
δὴ εἰκονιστὸν ἀσχημάτιστον· οὐ δὴ ἄρα εἰκονιστόν, καθ' αὐτὸ
λατρευτόν· ὅτι δὲ πᾶν εἰκονιστὸν διαστατὸν καὶ σχημα-
τιστόν, δῆλον· πᾶν γὰρ εἰκονιστόν, γραπτόν· πᾶν δὲ
γραπτόν, γραμμαῖς ποσωτόν, διαστατόν· πᾶν ἄρα
εἰκονιστόν, διαστατόν· ἀλλὰ καὶ σχηματιστόν· πᾶσα γὰρ
γραμμή, ἢ εὐθεῖα, ἢ περιφερής· ἢ ἐκ τούτων σύνθετος
ἢ [illegible], ἢ ἑλικοειδής· ταῦτα δὲ σχήματα λέγονται μεγεθῶν·
κἂν γὰρ ἕτερα δὲ σχήματα τεθείη τις, οὐ δὴ ἢ τὸν ...

καὶ μᾶλλον, ὅτι καὶ διάφορα τὰ τοῦ εἰκονιστοῦ. ἐπεὶ καὶ τὸ
τέλειος διάφορος τοῦ ἐν ᾧ ποτε ἂν ᾖ τὸ φρέον. εἰ τὰ
οὕτως. τὸ πρόσλημμα, εἰκονιστόν. οὐ δὴ εἰκονιστὸν
καθ᾽ αὑτὸ λατρευτόν. ἀλλὰ διὰ τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ἡνω-
μένην θεότητα. ὡς τῇ μὲν θεότητι, καθ᾽ αὑτὸ τῆς
λατρείας προσφερομένης. ἀπολαύοντος δὲ ταύτης δι᾽ ἐ-
κείνην καὶ τοῦ προσλήμματος. ὡς καὶ τῆς θεώσεως αὐτῆς
καὶ τῶν ἄλλων ὅσων ἐν δόξῃ τῷ προσώπῳ τῆς ἀντιδόσεως.
εἰ δὲ λατρευτὸν μὲν οὐ καθ᾽ αὑτὸ τὸ πρόσλημμα. εἰκονι-
στὸν καθ᾽ αὑτό. οὐκ ἄρα ἔχει τὸ λατρευτὸν ὡς εἰκονιστόν.
ὅτι δὲ καθ᾽ αὑτὸ εἰκονιστόν, δῆλον. καθ᾽ αὑτὸ γὰρ σὰρξ ἐ-
ψυχωμένη καὶ μορφή. πᾶσα δὲ σὰρξ σῶμα φυσικόν.
πᾶν δὲ σῶμα φυσικόν, διάφορον καθ᾽ αὑτὸ καὶ ἐσχη-
ματισμένον. πᾶν δὲ διάφορον καὶ ἐσχηματισμένον,
εἰκονιστόν ἐστι καθ᾽ αὑτό. τὸ πρόσλημμα ἄρα, εἰ-
κονιστόν ἐστι καθ᾽ αὑτό. εἰ τὸ εἰκονιστόν, ἔχει ὡς διάφο-
ρον. οὐ δὴ δὲ διάφορον ᾗ διάφορον, λατρευτόν.
ἔδει γὰρ οὕτω πάντα τὰ διάφορα εἶναι λατρευτά.
οὐκ ἄρα τὸ πρόσλημμα ᾗ εἰκονιστόν, λατρευτόν. ἔτι ἡ
εἰκὼν τὸ σχῆμα καὶ τὴν μορφὴν τοῦ εἰκονιζομένου
λαμβάνει οὐ τὴν οὐσίαν. τὸ δὲ σχῆμα καὶ ἡ μορφὴ
ποιότης ἁπλῶς. καὶ τέταρτον γένος ποιότητος.
πᾶσα δὲ ἁπλῶς ποιότης συμβεβηκός. οὐ δὴ δὲ
συμβεβηκός, λατρευτόν. οὐ δὴ ἄρα σχῆμα ἢ μορφὴ
λατρευτόν. πάντως δὲ οὐκ ἄλλον ἢ περὶ τοῦ
σημαινομένου τῆς εἰκόνος, ἐν πᾶσι τοῦ τοιοῦ λόγος
κεῖται. πολλοὶ γὰρ τῆς σχετικῆς τε καὶ κατασημαινόμενοι.

Ἐπειδὴ ὁ θ(εὸ)ς λόγος προαιώνιος ὤν· ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν
ἐν ἑαυτῷ τὸ πρόσλημμα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου καὶ θεοτόκου
ὑπεστήσατο· τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ἡμετέρου φυράματος·
ἡ ὑπόστασις αὐτὸς ὁ θ(εὸ)ς λόγος τῇ προσληφθείσῃ φύσει ἐγ-
χρημάτισεν· ὡς ἐν μιᾷ ὑποστάσει τὰς δύο θεω-
ρεῖσθαι φύσεις. Ὡς μὲν οὖν υἱὸς τοῦ θ(εο)ῦ, ἐκηρύχθη
[...] τὰ ὑποστατικὰ αὐτοῦ ἰδιώματα· καθ' ἃ
διακέκριται τοῦ π(ατ)ρὸς καὶ τοῦ π(νεύματο)ς καθ' ὑπόστασιν· ὡς δὲ
υἱὸς ἀνθρώπου, ἔσχε μὲν ἀθροισμὸν ἰδιωμάτων ἕτερον· καθ' ἃ δια-
φέρει τῆς μ(ητ)ρὸς καὶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων. Ταῦτα δὲ
Τὰ δεύτερα, τί ἐστιν· οὐσίας ἢ σημειωτικά· οἷον ἐπὶ
τὸ χρῶμα· τὸ μέγεθος· ἡ γρυπότης τῆς ψυχῆς· ἢ ποιό-
τρίχωσις· ἢ τῶν παρειῶν τοιάδε σχηματισμός· ἢ
χειλέων ἢ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ καθόλου μορφοῦ κατὰ
τὴν ὅλην ἐπιφάνειαν· ἅπερ ἐν ταῖς ἀδελφαῖς ἀδιάφορα,
τινὶ ἐστὶ γνωριζόμενα τῶν ἀφοριζομένων ἀτόμων· ἃ
μὴ ὄντα οὐσίαν ταῦτα τοιαῦτα ἐρεῖς· ἢ παρὰ πᾶσι μένοντα
ταῦτα αὐτά· ἢ παρ' ἑκάστῳ ὕβρα· ἃ μὴ ὄντα τὰ αὐτὰ
παρὰ πᾶσι, ποιεῖ ἑκάστου ἀτόμου γνώρισμα·
μηδὲν διάφορον εὑρίσκομεν ἐν αὐτοῖς· ἃ δὲ ὕβρα,
σημαίνειν τῶν ἀφοριζομένων ἀτόμων οὐσίαν.
μὴ ἀναιρεῖν αὐτὴν ἡ παρὰ πᾶσιν· ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν
μὴ ἀναιρεῖν αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀληθῶν καὶ ὑπο-
στάσει διὰ ... καὶ τι τὸ ὁμοούσιον πρόσωπον
ἀφορίζει τῆς φύσεως, τὸ καθ' οὐσίαν ... ἐναλλάξας·
οὐ μόνον δέ· ἀλλ' ... τοῦ τοιοῦ ὁ σήρ, οὐχ αὐτὸς
ἡ μὲν ... τὸ πρόσλημμα· εἰ δὲ ταῦτα φεύγω

ὡς ἀπὸ πινακίων ἀλλοιοῦνται· συμβεβηκότως ὁρεῖ τὰ
ἐν τοῖς οἴκοις γραφόμενα καὶ λατρεύειν αὐτά
τε ταῦτα διὰ τῶν ἐκ τῆς ψυχῆς· καὶ καθ' ἑαυτὸν φαν
ταζόμενον, συμβεβηκὸς ἔσται συμβεβηκὸς λατρεύει·
ὁ τῷ ὄρει καὶ τῆς τε ἑλληνικῆς μυθοπλαστίας ἀνα
λογώτερον· φασὶ δέ τινες ὥσπερ οὐκ ἐν τῇ εἰκόνι
ἀναμιμνῃσκόμενοι τὸ εἶδος, τὴν λατρείαν προσφέρομεν·
ἀλλ' αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν ἀπὸ δ' ἰδίων τὸν χαρακτῆρα
τῆς ψυχῆς, ὡς θεοειδέστατον ὄντα τῆς λατρείας
ἀξιοῦμεν· ὥσπερ ὁ φαμέν· ὅτι ὁ τῇ εἰκόνι τιμὴν
ὁ τιμῶν καὶ ἐκ τῶν κειμένων μετὰ τῆς αἰσθήσεως·
διχῶς ταύτης ἐν ἑαυτῷ ἐπιφέρων τὴν διάπλασιν
τοῦ εἴδους καὶ διατυπώσιν, οὐ δι' ὕδρον
πεποίηκεν, ἢ μόνον ὅτι τὰ ἐν τῇ ὕλῃ διατεθέ
νται· καὶ τὴν τῆς σχηματίσεως σύνθεσιν, ἐν
τῇ φαντασίᾳ ἀνετυπώσατο· ὅπερ ἐστὶ παντὶ
πέφυκεν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν γίνεσθαι· τὸ γὰρ αἰσθη
τικὸν πνεῦμα· οὗ τόπος ἡ ἐμπρόσθιος κοιλία
τοῦ ἐγκεφάλου· τοὺς τύπους ἀναμάσσον τῶν αἰσθη
τῶν διὰ τῶν αἰσθητηρίων, ἔχει τούτους ἐν
ἑαυτῷ ὡς λεληθότα φαντάσματα τοῦ αἰσθητικοῦ καθ'
αὑτὴν παραμένοντα ἐφ' ἱκανόν, τὴν μνήμην δὲ
τὸ μνημονεύειν φαμέν· ἐπεὶ καὶ φαντασία ἀλ
ηθεῖται, διὰ τὸ τῶν φαντασμάτων εἶναι ἀναστάσεις· καὶ
μνήμη· ὡς μόνη καὶ μόνιμος τῆς τῶν γνωσθέντων
τὰ γὰρ φανέντα καὶ τοῖς αἰσθητοῖς ἔν τε, τοσοῦτα μὲν
τῶν μνήμων τόπος· τὸ ἐν τῇ ἐμπροσθίῳ κοιλίᾳ τοῦ ἐγκε
φάλου τυπωθέν·

ἐντεῦθεν δὲ τῇ μὲν αἰσθήσει παραπέμπονται· ἐν ἡ φαντασί-
μεν τὸ λογιστικὸν ἐνιδρύσθαι· διὰ δὲ τούτου, τῶν μὲν
μοναδικῶν ἐν τῇ ὀπισθοβρεγκοιλίᾳ τεταγμένον τὸ ὀργα-
νον ἄρχοντι· ὃ ὄπισθεν εἶναι, τὸ ἐν τῇ παρεγκεφαλίδι τυπω-
θὲν δι' οἱ τὴν μέσην κοιλίαν τῶν μὴ μοναδικῶν, ἀναπο-
μεμνῶσι· τὸ αἰσθητικὸν δὲ καὶ λογιστικὸν τοῖς γὰρ αὐ-
τοῖς τούτοις· ἀποδεχόμενα τὰ οἰκεῖα κατορθοῦ·
τὸ μὲν τὰ αἰσθήματα· τὸ δὲ τὰ νοήματα, ὡς φυ-
λακτικὸν ἀμφοτέρων· τούτου τοῦ τὸ ἅμα τὸ λατρευόμεν-
τὸ ἐν τῇ φαντασίᾳ καὶ τῇ μνήμῃ ἐναποκείμενον· ἀλλ' οὐχ ὅτι
δὲ καὶ τῷ λογισμῷ καὶ τῷ νῷ, πάλιν ἥξει τὰ πρὸ τοῦ
ἐν διαστήμασιν ὁδευόμεθα καὶ σχήματι λατρεύομεν τὰ
τῶν ὑποκειμένων μόνων διαφέρουσι τῶν πρὸ τοῦ
ὑποκείμενα μὲν χρυσὸς ἢ ἄργυρος ἢ χαλκὸς ἢ μάρμαρος ἐντετυπω-
ται· ταῦτα δὲ φαντασίᾳ ἢ μνήμῃ ἢ νῷ· καὶ ὀφείλοντες
ἐν λατρεύειν μόνῳ ἀκαταλήπτῳ θεῷ· ὑποδρομοῦσι
μὲν ὄντι· τῷ συμπαντὶ δ' οὐσιοῦντι τῆς ἐν ὑποκει-
μένοις οὖσιν παρὰ μὲν φύσει λατρεύομεν· ἔνια δὲ
αὖθις· ὡς οὐ σχήματα τῆς ὕλης ἀφαιροῦντες
τῆς λατρείας ἀξιοῦμεν· ἀλλὰ τὸν τοῦ ἀνθρώπου λόγον
καθ' ἑαυτὸν ἐπινοοῦντες· ὡς θεοῦ ὑπὸ φαντασίας τοῦ
χαρακτῆρος λατρεύομεν· ἀλλ' ὁ λόγος ὁ οὐσιώδης
τοῦ ἀνθρώπου οὐδὲν ἕτερον ἢ ἡ ἀνθρωπότης αὐτή
ἡ ἐν πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ἐπινοητῶς θεωρουμένη· καὶ ὁ ταύτην
λατρεύων· οὐ μᾶλλον λατρεύει τῷ ἐν τῷ θεῷ λόγῳ ὑπο-
φαίνοντι προσχήματι· εἰ καθ' ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων·
ὁ ταύτην λατρεύων, δόξει ἐν ἀληθείᾳ ὡς ἀνθρώπω

λατρείας οὐ θεολατρείας ἐποίει καὶ ὁ θεὸς λόγος. οὕτω διὰ τοῦ
προσλήμματος τὴν φύσιν μὲν θεώσας, ὡς τῆς φύσεως
τελείας ἐν τοῖς ἰδικοῖς κατ' ἀριθμὸν ὑπαρχούσης· ἐπεὶ γὰρ·
ὁ λόγος ὁ οὐσιώδης ἐστὶ τῶν τῶν ἐνύλων καὶ
φυσικῶν, ἐστὶ μὲν ἐν ταῖς μερικαῖς καθ' ἑαυτόν· οὐχ ὑφίσταται δὲ
χωρὶς τῶν καθ' ἕκαστα· τούτοις ἔχων τὴν ὑπόστασιν·
ὡς ὅλον οὐκ ἐκ μερῶν ἀλλ' ἐν μέρεσιν· ὡς ἐν ἑκάστῳ ὑπάρ-
χων ὅλος αὐτός· καὶ ὁ τῷ λόγῳ λατρεύων γινώσκων, ἐν τῷ
νοήματι μᾶλλον λατρεύει ἢ πράγματι· ἔτι δὲ οὐ δὲ
χαρακτὴρ τοῦ τοιούτου οἰκείως· ἀλλ' ἄλλος οὐσιώδης ἐστὶ
εἶδος δηλωτικὸν καὶ λέγεται· χαρακτὴρ δὲ τοῦ καθ' ἕ-
καστα· οὐ δὴ ἕτερον ἢ διαχάραξις καὶ οἱονεὶ διαγρα-
φή τε καὶ διατύπωσις τῶν ἰδιωμάτων σημειωτικὸν τοῦ
αὐτοῦ· ὧν τὸ ἄθροισμα οὐκ ἂν ἐπ' ἄλλου τινὸς τῶν
ὁμοφυῶν εὑρεθείη ποτέ· διὸ καὶ ἐκ τούτων αὐτοῦ
Εἰκονίζοντες ἢ λόγῳ ποτὲ ὑπογράφοντες, διιστῶν
τῶν μᾶλλον καὶ χαρακτηρίζειν δυνάμεθα· οὐδ' ἐκ
κοινότητος τὸ καθόλου· ἵνα καὶ ἐν ἑκάστῳ τοῦ τοιού-
του λατρεύοντος· ἀλλ' ἢ μόνον μάλιστα τὸ ἔνυλον τοῦ
καθ' ἕκαστα· καὶ αὐτὸ τὸ κατ' ἐπιφάνειαν. ἔτι δὲ θαυ-
μαστὸν τὸν χαρακτῆρα καὶ λαμβάνομεν τὸν ὃν ὁ θεὸς
λόγος ἑαυτῷ ὑπεστήσατο, τοῦ τῷ λατρεύειν λεγομένη·
ἀλλ' ἐφαινόμενος ἐκείνων τοῦ τε ἄλλου τοῦ τε προσώ-
που· θεοϋπόστατος γὰρ χαρακτήρ ἐστι τε καὶ
λέγεται. ὁ χρυσὸς ἐν ὑποκειμένῳ χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ
χαλκῷ ἢ χρώμασι χαραττόμενος κατὰ τὸ σχῆμα· ἀλλ' οὐδ' ὁ
τῆς φαντασίας ἢ μορφὴ ἢ τῆς διανοίας ποιότης· ἀλλ' ὁ τε

ἔστιν ἡ ὑπόστασις καὶ αὐτῆς σω[illegible] ἔχων ἀδιαιρέτως ·λε·
καὶ ἀσυγχύτως· τὸ μὲν τῇ ὑποστάσει· τὸ δὲ ταῖς φύ-
σεσιν· ὅθεν ἡ ἐμφάσεως ἀναφερομένη ἡ δεῖξις πάν-
τως πρός τι τὸ πρωτότυπον· ἡ γὰρ εἰκὼν, πρωτο-
τύπου ὁμώνυμος· καὶ ἔχει τὸ τοῦ χαρακτῆρος
ἐκείνου πρωτοτύπου λεγομένη αὐτοῦ· ἡ δὲ πα-
ρέμφασιν ὡς οὐχὶ δύο ὑποστάσεις ἡ εἰκὼν ἐστὶ καὶ τὸ
πρωτότυπον· καὶ διὰ τοῦτο ὁ γράφων τὴν εἰκ-
ἐκεῖνον γράφει αὐτὸν τὸν εἰκονιζόμενον· θαυμάζω
ἀμφοτέρωθεν ὅτι παραλλήλως ἐκλαμβανόμενοι τὸ παρὰ τῶν
θείων προβαλλόμενον· ὡς οὐχὶ δύο ὑποστάσεις εἰ-
κόνος τε καὶ πρωτοτύπου· ἡ γὰρ οὔτε ὁμοούσιος μὲν
μίαν ἄρα ὑπόστασιν ἀμφότερα ταῦτα· ὡς τὸν γρα-
φέα ἢ ἀνδριαντοποιὸν ἐκεῖνο αὐτὸ ποιεῖν ὅπερ
τὸ πρωτότυπον· ἔσονται ποιηταὶ οἱ τεχνῖται
ἐκείνων αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἃ γράφουσιν ἢ
ἄλλως ἐν τοῖς ἔργοις μιμοῦνται· ἔσται οὕτως δὲ ται
τεχνίτων καὶ τὸ θεωθὲν καὶ τὸ ἀφθαρτισθὲν πρόσ-
λημμα ὁμώνυμον δέ· ἀλλὰ καὶ ῥᾷστον· καὶ τὸ τυχὸν
τὸ παθητὸν καὶ φθαρτόν· Καὶ πῶς οὐ θεοὶ μᾶλ-
λον οἱ τεχνῖται θεοὶ εἶναι μὴν ἐργαζόμενοι· ὡς ἄν τι
ἂν ἡ καταβλαβέστερον· ἀλλ᾽ εἴρηται μηδ᾽ ἡμᾶς ἑτέ-
ραν τοῦ πρωτοτύπου ὑπόστασιν καὶ τῆς εἰκ-
ἑτέραν· διότι μὴ ἔστιν ὑπόστασις ἡ γραφή· ἀλλ᾽ ὑ-
ποστάσεως μίμημα· τὴν ἐκείνης σημαινόμενον
θέαν καὶ ἐπιφάνειαν· ὥς τε ἡ ὑπόστασις ἐστὶν, τὸ ἐν
κινήσει λαμβανόμενον· πρᾶγμα ὂν καθ᾽ ἑαυτὸ ὑφεστὸς
τοῦ τὸ δὲ μὴ ὂν ὑπόστασις καθ᾽ ἑαυτό· πῶς ἕξει πλε-
θυσμόν· ἀλλ᾽ ἔστιν ὑπὸ τὴν τοῦ πρωτοτύπου ὑπόστασιν·

οὐ γὰρ οὕτως μίαν ὑπόστασιν ὡς ὑφεστάναι ἀμέσως τὰ
τῶν ἰδιωμάτων καὶ τὴν οἰκείαν τοῦ προσώπου ἐν
τῇ σαρκί· ἀλλ' ὡς ἐκείνου ὄντος ὑποστάσεως· τοῦτ'
ἔστιν ὑφισταμένων καθ' ἑαυτὰ ἀλλ' ἐν ἑτεροφυεῖ ὑποκει-
μένου ἐκείνου ἐκείνων τοῦ ὑφισταμένου· σχήματα γὰρ
καὶ ἀριθμοὶ ἐν ὕλαις, ἑτέροις ἐστὶν ἐν ὑποστάσει· καθ' ἑ-
αυτὰ δὲ οὐχ ὑφίστανται· ἀλλ' ἐν ἄλλοις· οὐ τῇ σαρκὶ λατρεύο-
μεν· ἀλλ' ἐν τῇ σαρκὶ τὸν θεάνθρωπον λόγον· καὶ δὴ καὶ
λέγομεν· ὡς δὴ ἐν οἷς τῶν φύσεων· αἳ τὴν μίαν τοῦ
χριστοῦ συμπληροῦσιν ὑπόστασιν· ἢ τῇ θεότητι λατρεύο-
μεν τῇ σαρκί· ἢ τῇ ἀνθρωπότητι· ἢ ἀμφοτέραις·
ἀλλ' ἡ μὲν θεότης οὐκ εἰκονιστόν· πῶς οὖν ἐν τῇ
σαρκὶ τὸ ἀνεικόνιστον λατρεύεσθαι λέγοιτο· εἰ καθ' ἑ-
αυτὸ μόνον, εἰ σὺν ὅρῳ τινί· ἡ δὲ τῇ ἀνθρωπό-
τητι, καθ' ἑαυτὴν κἂν αὐτὴ εἰκονιστή· οὐ μὴν δὲ καὶ
καθ' ἑαυτὴν λατρευτή· ὥσπερ οὐδὲ ἡ εἰκονιστὴ λατρευτέα·
καὶ συλλογίσαι τοῦτο διὰ τοῦ ... ὁ Χριστὸς καθὸ θεὸς λα-
τρευτός ἐστιν· ὁ Χριστὸς καθὸ θεός, εἰκονιστὸς οὐκ ἔστιν· ὁ εἰ-
κονιστὸς ἄρα καθὸ εἰκονιστός, λατρευτὸς οὐκ ἔστιν·
ὥσπερ καὶ τοῦ διὰ τοῦ ἑτέρου ἐνδέχεται· εἰ σαρκὶ λέγομεν
λατρείαν χειροκμήτην, εἰ ἐν σαρκὶ τοιαύτη· ἄλλως τε
καὶ τὸ καινοφωνίας ἁπάσας λεγόμενας τοῖς θείοις
πατράσι· καὶ πρὸς τὰ διαρρήδην λεγόμενα πα-
ρ' αὐτῶν ἐνιστάμενος ... πῶς οὐκ ἐν τῇ
... · δι' ἣν ... τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ τιμᾶν
τε καὶ προσκυνεῖν· καὶ τὴν τῆς σωματικῆς αὐτοῦ
μορφῆς αὐτοῦ· καὶ τὰς τῶν ἀρεσκόντων αὐτῶν·
τὴν τιμὴν δι' αὐτῶν τοῖς πρωτοτύποις διαβι-
βάζοντας, καὶ παρέλαβε μὲν καὶ δεδώκασι· ἀλλ'

κὴν δὲ ἡμᾶς οἱ πρὸ ἡμῶν· ἀλλ᾽ οὐ λατρευτικὴν μὲν διδά-
ξαμεν τὴν τιμὴν ταῖς ἁγίαις εἰκόσι προσφέρειν· ἀλλὰ
τιμητικὴν προσκύνησιν· ὡς ἀναχθησομένην πρὸς
τὰ οἰκεῖα πρωτότυπα· καὶ αὕτη πανταχοῦ
ἡ παράδοσις τοῖς θεοφόροις ἐκείνοις, διὰ
κεκήρυκται· λατρείαν δὲ ἁγίοις ἢ εἰκόσιν, οὐδαμῇ
οὐδαμῶς παραδιδόντες εὑρίσκονται· μᾶλλον
γε μὴν καὶ ἀναιροῦντες καὶ ὡς ἀσεβὲς γνώμη-
ς ἔσται, τὸ οὐ τὸ δοξαζόμενον εἰ λεγόμενον, καὶ
τοῦτο φαμὲν ἅπαν· εὐκαίρως παρατεθειμένων
ἐπ᾽ αὐτῆς λέξεως τῶν περὶ κόσμου χρήσεων· εἰ μὲν
γὰρ καὶ ἀλλαχοῦ ἑτέρωθι λόγιοι καθ᾽ ἑαυτὸ τὸ πρό-
σωπον καταξαίνουσιν· ἀλλ᾽ ἴσως καὶ αὐτὰ ταῦτα τοῖς συνι-
εῖσι· πιστέον δὲ ἢ ἂν καὶ τοῖς βιβλίοις τεθειμένα περι-
τοῦ τοῖς τοῖς γράμμασιν:—

Ἐπὶ Στοευθυμίου καὶ πρ(εσβυτέρου)· τῆς ἐπὶ ὑψηλῆς βασιλικῆς αὐ-
στηλιτεύονται τὴν τῶν ἀθέων φωνὴν δαλιαλιτ-
ασέβειαν ἤγουν τὴν ἐσχάτην· καὶ μεγάλην τοῦ ἀντι-
χρίστου· τὴν ἤδη νικρατοῦσαν, εἰς πᾶσαν τὴν τῶν
χριστιανῶν ἐπικράτειαν· ἀναθεματίσαντες δὲ τοὺς ...
διὰ τὸ τὸν χριστιανισμὸν ἀποκείνεσθαι:—
Οὗτοι εἰσὶν οἱ λεγόμενοι βογόμιλοι· οἱ αὐτοὶ λέ-
γονται καὶ μασσαλιανοὶ τῇ σύρων φωνῇ· εἰ τῇ
ἑλληνικῇ διαλέκτῳ, ἑρμηνεύεται εὐχῆται·
ἀνάθεμα αὐτοῖς τούτοις καὶ κατάθεμα:—

Ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ χριστιανοί· οἱ ἁγίαν ὁμοούσιον
καὶ ἀδιαίρετον καὶ ἁγίαν τριάδα τὴν ἐν πατρὶ καὶ
υἱῷ καὶ πνεύματι· ὑμνουμένην τε καὶ δοξαζομένην

ἀ. μοναχοῦ ἀδελφοῦ τῆς προ-
εδρίας